

ליום ישיב

אלה חמשה אילוק

שלח לך (יג ב)

מפרש רש"י מדעתך, אני איני מצוה לך.

ו הרה"ק ר' שלמה מזוועיהל זצ"ל אמר הטעם שנתגלגל שסבלו ממעשה זה כל כך, והרי מפי עליון לא תצא הרעות.

וביאר במשל למלך אדיר, בעל מידות תרומיות שנהג עם אזרחיו בחסד ובחמלה, ויתר מפעם לפעם על מיסיהם, והשתדל להיטיב את מצבם. התושבים אהבוהו והוא מצא חן בעיני כולם.

לעת זקנתו נולדה לו בת יחידה, מחוננת במעלות ובחכמה, והוא אהבה אהבת נפש. בארמונו גידל המלך את בן אחיו, שהתייתם מהוריו. למרות שהנער לא הגיע למעלותיה של בתו חשב המלך לקחתו לחתן מחמת קרבת המשפחה, וגם בהתחשב בכך שהבחור היה עושה רצונו במסירות נפש. החליט המלך לנסותו, לכך התנה וועמו שהוא מוכן לתת לו את בתו לכלה, בתנאי שיעשה עמה תנאים בלי לראותה קודם לכן. עליו להאמין בדברי המלך שהוא משבחה בכל המעלות. הנער שגדל בבית המלך, רם לבו מרוב שפע, ולא ויתר. למלך חרה הדבר, ואמר לו: בטוחני שכאשר תראה אותך לא תמצא חן בעיני, כי באמת אינך ראוי לה, אבל אז כבר לא תוכל ללכתך, לכן אני מייעצך כאב רחמן לא להחמיץ את ההזדמנות. אבל הנער נשאר בשלו, לא רצה לוותר, ורצון המלך לא יצא אל הפועל. (עי' במד"ר פ' ט"ז ז')

והנה על פי זה יוצא לנו בדעת הרמב"ם שסובר להלכה שמצות ישיבת ארץ-ישראל היא דין התורה וזו קיימת גם בזמן הגלות. ונטל עלינו לברר מהו המקור לזה בתורה, מאחר שהרמב"ם לא מנאה בתור מצות עשה וכדעת הרמב"ן. והנראה בזה כי מוצאים אנו בתורה חיוב החדאה על הארץ בברכת המזון (ברכות מח:). וברכה זו ודאי שאינה קשורה עם המזון שאכלו, שהרי גם כשאוכלים המזון מחוץ לארץ חייבים לברך. אלא שהיא ברכה על שהנחילנו הארץ, וכמו שאמרו שם בגמרא (מט.) "ארץ דמפקא מזון". אלא שהוסמכה לברכת המזון. ומצא שנתחייבנו בתור מצוה מן התורה להכיר טובה להשי"ת על הנחלת הארץ. ומכלל הן אתה שומע לאו שאסור להיות כפוי טובה ולזלזל במתנת ה'. וכן מצאנו בצורה כללית שהוכיח משה את ישראל על מדח כפיית טובה ותלה זאת בהשתלשלות חטא אדם הראשון (עיין ע"ז ה.). ופשוט, שתנאי ראשון להכרת טובה זו הוא שלא ימאסו בארץ וישמחו בישיבתה. כי הבוחר לו לישיבתו ארצות חוץ לארץ ומעדיפם על ארץ ישראל, הרי הוא מגלה במצוה שהוא מואס בנחלת ה' ואינו מודה ואינו מכיר בסגולותיה המיוחדות אשר עליהן דיברה תורה ואשר הפליגו בהם חז"ל. ועל ידי זה הוא עושה הודאתו בפיה שמחוייב בה מן התורה כנ"ל, פלסתר. כי איך יתכן לומר שהוא מודה במעלות הארץ ומודה לה' על נחלתו, והוא מואס בה בפועל וממאן לשבת בה. וכן דרשו בירושלמי (כלאים פ"ט.

כן כאן, הנה השי"ת העיד להם על ארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש, ארץ טובה ונחלי מים. אולם הם התעקשו לשלוח מרגלים לראות הטובה היא אם רעה, והראו בדעתם שאין להם את האמונה השלימה. לו היתה אמונתם בשלימות, היו נכנסים לארץ מיד. לכן אמר 'שלח לך' מדעתך, אמנם לפי שהיו חלשים באמונה ראה השי"ת כי טוב עבורם שישארו ארבעים שנה במדבר עם מרע"ה להתרגל מעט מעט באמונה.

והטעם שבחר כמרגלים צדיקים, ללמד זכות על הדורות הבאים, שאפילו גדולי הצדיקים נכשלו בלשון הרע על ארץ ישראל, ומעתה אם יכשלו בלה"ר על ארץ ישראל יהיה עליהם לימוד זכות, שהיצר על זה גדול מאד, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב קסד, ב) הכל באבק לה"ר, ועל א"י נכשלים בלה"ר ממש, ואפילו הגדולים, ה' יכפר בעד כולם. (צדיק יסוד עולם ח"ב עמ' 309).

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. (במדבר י"ג ט"ז) וברש"י, נתפלל עליו, ד' יושיעך מעצת מרגלים. וצ"ל מפני מה לא התפלל גם על כלב בן יפונה, הלא שניהם בדעה אחת היו? ולחלן פסוק כ"ב כתיב ויעלו בנגב ויבוא עד חברון, ומפרש רש"י ז"ל, כלב לכדו הלך שם ונשתטח על קברו אכות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם וכו'. ומדוע לא הלך גם יהושע. וגם מה שכתב במקו הפרשה ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו, מדוע לא הזכיר הקב"ה את יהושע ג"כ לשבח, שהוא ה' מתנגד לשיטת המרגלים מתחלה עד סוף.

חיים

11

1 | אכן באמת ניחא הכל בחדא מחתא. והוא דיש שני דרכים בעבודת
 היי"י. כעת שמתגברים כחות התועים בעולם ואחד מעובדי השם, הזכר
 לעמוד עמם כמה שבועות אם יוציא או כוחתיו הפנימיים לחוץ דהיינו
 שיפרסם שיפתו האמתית לעיניהם ויריב עמם על דעתם הכוזבת או
 שישתוק לעיניהם ואפשר גם שיסכים עמם לפנים עד שיבא ברכים
 לפני קהל ישראל. ואז יכרר את שיפתו האמתית ולהפוך את דעתם
 הכוזבת לעיני הכל, ויש בכל דרך מעלה וחסרון. באופן הראשון
 יש מעלה דאם ישתוק כל אותו הזמן וגם יסכים עמם לאט לאט
 ההולך כחו הפנימי ומתחלש עד שהותר אצלו דעתם הכוזבת. ודוגמא
 כמו שעומד אדם בחורף בחוץ בקור החזק זמן רב, מתקרר חימו
 הפנימי ומת, משא"כ אם מתחזק כל פעם נגדם לא יתקררו כחותיו
 הפנימיים, אבל באופן זה יש חסרון ג"כ דיוכלו להתייעץ יחדיו נגדו
 ולהזיקו בגופו או בממונו וצריך לרחמי שמים שיצילוהו מידם. ובאופן
 השני יש מעלה שלא יתיעצו להזיקו אחרי שחושבים שהוא ג"כ
 אוהו בשיטתם, ועוד מעלה יתירה מזה שבבואו לפני קהל וערה
 הוא והם בודאי יתפארו התועים ויאמרו שפלוגי הנכבד אוהו ג"כ
 בשיטתם ואז יוכל לברר שיפתו האמתית לעיני הכל. והנה מרעה"ש
 ידע ברוח"ק את כחתיהם. יהושע היה כחו באופן הראשון וע"כ הוא
 צריך לרחמי שמים שלא ייעצו עליו רעה ולכך ברכו ה' יושיעך מעצת
 מרגלים, וכלב היה כחו באופן השני ולא היה צריך לברכה. והנה כשכאו
 לחברון וראו שם אחימן ששי ותלמי ונפל פחדם עליהם תיכף היה דעתם
 להרע, והתבונן כלב איך להתנהג והוסכם אצלו להסכים עמם בפה כל
 אותו הדרך ועי"ו חי' בו כח לכסוף להשתיקם ולברר לפני בני ישראל
 את השיטה האמתית, אך היה ירא שעי"ו יוכלו כחותיו הפנימיים
 להתחלף במשך הזמן ולהיות ניסת לעצתם, לכך הלך וגשתמח על קברי
 אבות שיעזרוהו בזכותם שלא יתקלקל במשך הזמן. והנה בודאי כשכאו
 המרגלים מן הדרך אמרו כלנו נשלחנו לארץ לתור אותה ולומר האמת
 וכלנו מסכימים לדעה אחת לבד מאחד והוא יהושע ודעה אחת כמאן
 דליתא דמיא. והנה כשכלב ראה זה התחיל לאמר, וכי זה בלבד עשה
 לנו בן עמרם וכפירש"י, וזהו שכתב ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת
 עמו וימלא אחרי וכפירש"י שעי"ו היה בו כח להשתיקם. והנה אופן
 הראשון ואופן השני שניהם דרכים ישרים לפני ה', כי אף שבאופן הראשון
 הנפש יותר משומרת מ"מ אם אופן השני כונתו לשמים, הוא ג"כ אופן
 טוב וכמעשה דכלב.

pe (4)

ובזה ניחא מה דאיתא בתוספתא שלפעמים הקדים הכתוב ליהושע
 ולפעמים לכלב. ללמד ששניהם שקולים, ולכאורה הלא יהושע בודאי
 היה גדול מכלב שמשו רבינו ע"ה מסר התורה ליהושע והקב"ה העמידו
 תחת משה, אבל הכונה לענין זה ששני הדרכים צודקים וכמו שכתבנו.

ויבא עד חברון (יג, כב). וברש"י: כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות
 שלא יחא ניסת לחבריו להיות בעצתם. — אדם הנמצא בין חברים רעים, נצרך
 הוא להשתטחות על קברים להנצל מעצתם. עד כדי כך היא הסכנה והפחד שלא
 יחא ניסת להם, שאלמלא הרבות בתפלה, זה כמעט נגד הטבע שלא יחא נכנע
 להם. יודע אני שאתם שומעים ומשתאים על דברי ועל התפעלותי בזה. איש בא
 כימים, ואיש צעיר, קשה להם להתדבר יחד. אתם צעירי ימים אתם, טרם נקלטו
 אצלכם עובדות ותטיונות, מהם ללמוד דרכי החיים ופתרונם. אני איש זקן אני,
 ומן החיים היום ימיים כבר ראיתי והזכחתי לדעת דאי כי אין מספר לחללי
 חברים רעים. הרבה דברים בזה, ואינני רוצה להאריך בהם. המשכיל בדברי
 חז"ל, ומסתכל בחיים היומיומיים, וראה נכון איך שהכל מתאים אמת. ריבוי
 קושיות בחיים מתתרצים לנוכח דברי חז"ל. איש צעיר חושב לעצמו, כי הוא לא
 מתפעל מכל מי שהוא, כשאני איני רוצה בדבר אני מריק על חברי ומשתק
 ממנו. לא כן הוא דעת חז"ל הקדושים, הם ודבריהם אמת! בדוק ומנוסה!
 יהושע בן נון וכלב בן יפונה נצלו מחברת רעים אך ורק בריבוי תפלות ושטוח על
 קברי אבות. במה אם בן ישים האדם עינו ולבו וכל עמלו להתרחק משכן רע
 ולהתדבק בחברים טובים.

(5)
 ירמיה

(2)

(6) פירוש
ג

ב] בפסוק ל"ב, ארץ אוכלת יושביה היא כר, עיי' פירשיי ז"ל והוא מגמ' סוטה דל"ה דכל היכא דמטו מת חשיבא דידהו כי היכי דנטרדו ולא ישאלו אבתריי הקבי"ה עשה זה לטובה כדי לטורדם באבל ולא יתנו לב על המרגלים (שאלו נתנו לב שהן מרגלים דאי היו הורגין אותן), הם עשו מזה הוכחה שהארץ היא ארץ משכלת ואוכלת את יושביה, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ואילו זכו היו גותנים לבם שזהו מחסדי השי"ת כדי שהכנענים לא יתנו לב עליהם ואז היו לומדים מזה חזק גדול ליכנס לא"י מאחר שראו בעיניהם שהשי"ת שומר אותם ומצילם ומטריד את האויבים שלא יעשו עמם רעה אבל מכיון שהיו המרגלים בעצה רעה עשו [מחסד זה שעשה השי"ת להם] ראה שא"י אינה כדאי כלל ליכנס לה ולחשוב שבארץ זו תמיד עסוקין הם בהספד ובאבלות כי היא ארץ אוכלת יושביה, ובאמת לו חכמו ישכילו זאת כי זהו דבר שאי אפשר להיות בשום אופן ואי אפשר להעלות על הדעת כלל שכן הוא תמיד שכל העיירות טרודים יום יום בהספדים ואבלות כי ידוע הוא שהדבר הרגיל כבר אינו עושה רושם, ויהי מה שיהי, מכיון שהנוגלו בנה שוב אין עושה רושם כלל, וכדאמרי' בכתובות דף ס"ב דמילפי תכלי לא בהתה ע"ש, האלו היתה באמת ארץ משכלת יום יום בכל מקום ומקום, לא היו אנשי כל העיר מטפלים וטרודים בהספד ואבלות [רק כל

יחד על כלו] וכש"כ להיות טרודים כ"כ עד כדי שלא להכיר באנשים זרים המסתובבים-אצלם אשר ראוי לחשוך שהם מרגלים [ובאמת בשלחי יהושע הכירו אנשי יריחו בו ביום שבאו זרים וכי בודאי הם מרגלים כמבואר ביהושע] הרי ראוי להבין כמה שראו קוברים מתים ואבילות גדולה והספד, דכ"ו מאורע מיוחד והוא מחסדי השי"ת שלא יכירו בהם האויבים, אך מכיון שכבר הרשיעו המרגלים ורצו לדבר סרה מרה על א"י לקחו כל דבר שראו לעשות ממנו ראי' למה שהם רוצים שיהא כן ויוציאו דבת הארץ רעה וגרמו בכיה לדורות עד ירחם השי"ת עלינו ויגאלנו גאולה שלמה בב"א.

(7) פירוש לתורה

1 לאחר שפרץ המרד נאמר: ויהושע בן נון וכלב בן יפנה... קרעו בגדיהם ויאמרו... טובה הארץ מאד מאד אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ולפיכך מדדו לו כמדתו שבפעם הראשונה הזכיר ה' לטובה ולביאת הארץ רק את כלב, ואפשר היה לחשוב, כי גם על יהושע... ח"ו נגזרה הגזרה, ורק בפעם השני (בדיוק כמו שעשה יהושע) הזכירו ה' לביאת הארץ, כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון, הקדים גם כאן, למרות חשיבותו של יהושע, את כלב ליהושע, מפני שהי' כלב זרין והקדים את המצוה, ומה שלא העיד יהושע בראשונה, א"ל שחשב, שהכל יחשדו אותו לומר לטובת רבו משה הוא דורש, ולפיכך שתק, אבל כנראה, אין להתחשב בזה שאחרים יחשדו אותו, ועל השליח או העד לומר, מה שהוא ראה או ידע, והלא גם כלב היה גיסו של משה ואעפ"כ דיבר מה שראה, ולא חש מפני החשד.

1 (כז) ועבדי כלב, ולמה לא הזכיר אתם את יהושע, רק להלן (פ' ל') נאמר: גם אתם תבאו אל הארץ... כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון, ואפילו שם הזכיר את כלב לפני יהושע? ויש ללמוד מה מוסר השכל, שהקבי"ה מעניש את אדם לא רק בעד מניעת עשיית המצוה וזתוכחה, אלא גם בעד האיחור, שלא עשה את המוטל עליו בזמנו, אף שעשה את זמן, וראיתי בספר א', שגדול ידוע בא בחלום לאחר פטירתו לא' מתלמידיו וסיפר לו, שמצא צדיק א' עומד בליל יום ק' על פתח בן ערן ושאל אותו, למה אינו נכנס לפנים, וענה שבשביל שהי' נהג להחליף את החלוק לכבוד שבת לא עניי שבת, אלא בשבת בבוקר, לפיכך עניו אותו מדה כנגד מדה, שאין לו רשות להכנס לג'ע בלילי שבתות... הרי שעונשים בעד איחור עשיית המצוה, והוא הדבר ביהושע, שנתאחר לומר את עדותו ותוכחתו, שהרי בתחלה נאמר רק: ויהי כלב... ויאמר עלה נעלה ואילו יהושע שתק, ולא העיד, ולא מיתת, ורק

(3)

ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת

לנפול בחרב וגו' (יד ג')

8) זכר
כד

1 הגה אחר תפלת משה אל ד' נאמר "וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר ויאמרו הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ד' כי חטאנו".

וקשה, מה נשתנה אצלם שער עכשו בכך ורצו לשוב מצרים ולא להכנס לארץ ישראל, ועכשו להיפך התאבלו מאד והלכו להלחם במסירות נפש להכנס לארץ ישראל. מדוע מתחילה לא רצו כ"כ להכנס. אומר הסבא מקלם זצ"ל, כי כשיש צווי על האדם קשה עליו מאד לעשות את הדבר. וכשאין לו מצוה לעשות או נקל לו המעשה מאד. ולכן כל זמן שהיתה להם מצווה להכנס לארץ ישראל פיתה אותם היצה"ר שלא ילכו וכךו והתרעמו ע"ז שהוציאו אותם ממצרים. ובנגע שביטל הקב"ה את המצווה שלהם ליכנס לארץ שוב בטל היצה"ר ונגמר תפקידו,

ואז חזרו לשכל הישר והבינו שארץ ישראל היא הארץ הטובה עבורם ומסרו נפשם עליה. כיון שלא היתה מצוה לא היה להם כבר יצה"ר.

11 שמעתי בשם האדמו"ר מקו'ניץ כשבקר כאן בארץ ואמר מה טעם אסרו הרבנים בחו"ל לעלות לארץ ישראל לא משום שעבירה היא, אלא כיון שיש צורך בבנין הארץ וצריכים לזה צעירים שיש להם כח. ואם היו אומרים שיש מצוה לעלות לארץ ישראל היו הצעירים נשארים בחו"ל ולא עושים את המצוה ולא היתה הארץ נבנית. לכן אמרו שזו עבירה או היצה"ר מסית את הצעירים החופשיים לעלות דוקא לארץ ישראל ולבנות אותה וכעת יש מקום לעלות לארץ הבנויה. כי כך היא דרכו של היצה"ר על המצווה אומר לו לא לעשות ושהיא עבירה מסית הוא לעשותה.

21 וזכרבר הזה מצינו בפרשת בא. בפסוק נאמר "דבר נא באזני העם וישאלו וגו' (י"א ב') וכתב רש"י אין נא אלא לשון בקשה... שלא יאמר אותו צדיק אברהם, עכרום ועינו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים. וקשה האם היה צריך לבקש מבני ישראל לקחת כסף וזהב ולהסביר טעמים למה לקחת הרי בחפץ לב יקחו אם יאמר להם לקחת.

26 ומסביר זאת הסבא מקלם זצ"ל. מכיון שהיה זה מצווה שנצטוו עליה היה כאן יצר הרע שלא לקחת, כמו בכל המצוות שיצר הרע משרל את האדם שלא לעשות מה שצריך רק ההיפך. גם כאן היה היצר הרע משרל שאסור ליקח שיש בזה גזל וגניבת דעת הבעלים. וכן בכל המצוות תמיד יסית היצר הרע שיעשו ההיפך אפילו שהשכל מחייב.

31 שמעתי להסביר על פי זה דברי הגמ' בשבת שאסור לאכול סמוך למנחה, ואם התחיל אין-צריך להפסיק. ומאימתי נקרא תחילת סעודה מוזמן שפתח את אבנטו. ושאלת הגמ' שתי שאלות, שיתפלל כך בלא אבנט, ועוד וכי כל כך קשה לחזור ולחגור אבנט שא"א להסריחו להפסיק למנחה. ומתרצת הגמ' שיש מצווה "הכון לקראת אלוקיך ישראל" ומשום כך צריך אבנט לתפילה ואי אפשר להתפלל כשהתיר אבנטו. והקשו תוס' ועריין קשה השאלה השניה, שיחזור ויקשור את האבנט, הרי אין בזה טרחה בכלל, ומה תירצה הגמ' על הקושיא הזאת.

ובמירוץ, כיון שחייב לחגור אבנט לתפלה ויש כאן מצוה, א"כ יצר הרע כבר לא יניח לאדם לחגור מחדש, אפילו שדבר קל הוא מאד, כיון שזוהי מצוה. רואים אנו מכאן כחו של היצר הרע למנוע ממצוה אע"פ שאין בזה טעם ושכל בכלל.

וראיתם אותו חזרתם וגו' (טו, לט). מורגלים אנו לחשוב על ענין זכירה
 ושכחה באופן פשוט. כדמיון שכחה בדבר גשמי, למשל כשהנחת איזה הפץ על
 איזה מקום שהוא נשכח ממני כל הדבר. אולם מצינו בגמ' (סנהדרין לה.)
 בהטעם דאין דנין בע"ש וניגמריה בחד בשבתא, משום דמינשו טעמייהו, ואע"ג
 דשני סופרי הדינין עומדים לפנין וכותבין - נהי דפומא כותבין, ליבא
 דאינשי אינשי. וברש"י שם: ליבא דאינשי לא כתבי, ואע"ג שזכור לו ליטוד
 הטעם, נשכח מלבו ישובו לטעמו, ואין יכול ליישבו ולתת טעם הגון כבראשונה.
 - הנה אמנם כי הענין כמו שהוא, לא נשכח ממנו כלל, הלא זוכר הוא כל מה
 שנשא ונתן בענין גם לכל פרטיו, והרי כאלה גם רואה הוא הכל מתוך הכתב,
 ברם לב הענין הוא אשר נשכח ממנו! הוא ענין אשר אנו מדברים תמיד, כי
 הידיעה שהלב יודע עמוקה ודקה עד מאוד, רגילים להתבטא כמה פעמים בעת
 יגיעים כאילו סוגיא גדולה, ועדיין טרם מוגדר לו כל עניניה - כבר אני מרגיש
 נקודת הענין וטעמו. אמרו "אני מרגיש", רצה לומר כי בלבו כבר הוא עומד על
 הסוגיא. הלב אמנם יודע הרבה, ידיעת הלב רחבה עד מאוד, אלא שצריך לו עוד
 להוציא הדברים בגודליהם. ומצד שני יש ומתרחש להיפוך, כי אחרי שכבר אמנם
 עמד על הסוגיא בכל פרטיה ודקדוקיה, והנה באחרי איזה זמן שהוא, ועדיין זכור
 אצלו כל אשר עמד בה, אבל שכחה הוא מנקודת הסוגיא, נשמת הסוגיא כבר
 הלכה ממנו. ומחדשת הגמ' עוד יותר, כי גם אם תעלה כל חידושיך בהסוגיא על
 הכתב, אולם ידיעת הלב שהיתה לך בסוגיא שכחה היא לך, אם תעובנה יום,
 עזובה תשאר, כי "ליבא דאינשי לא כתבי", אם לא כי תחזור על חידושיך עוד
 פעם מחדש עם כל היגיעה שבדברים. הו השכחה, שכחה ידיעת הלב, שכחה
 נקראת, כי בלתי ידיעת הלב עיקר חסר מן הענין. זכירה נקראת רק אם עדיין
 הסוגיא, וחידושיך בה, עומדים לפניך בכל דקות ידיעת הלב, עומדים לפניך כמו
 חי, כבתחילת החידוש. הוא אשר מזהיר הכתוב (דברים ד, ט) רק השמר לך
 ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל
 ימי חיך. - הנה על שתי שכחות הכתוב מזהיר, על שכחת הדברים ועל שכחת
 הלב.

הכתוב אומר (דברים ח, יד) ודם לבבך ושכחת את ה'. - בעל גאון
 שוכח את ה'! האם אמנם אפשר לשכוח את ה'! הלא בעיניו ראה, ובשכלו הכל
 הבין, ואיך פתאום ישכחהו?! וכשאמנם תשאלנו על זה, הלא ישוב ישיב לך:
 "בודאי יש ה'! אלא כי לא בשכחה הפשוטה, שכחת דבר גשמי, מדבר הכתוב,
 אלא בשכחת ידיעת הלב, בשכחת ההשבה אל הלב, מדבר הכתוב, וכאמור, כי
 שכחת ידיעת הלב, שכחת כל הדבר הוא, כי היא עיקר הענין. זאת היא אשר
 מגלה לנו התורה, כי בעל הגאון לכו לאו עם ה' הוא. עניו כי זוכר את ה', הנהו
 זוכר אותו חדש ורענן כיום, לא כענין ישן כלל. הוא אשר דהע"ה אמר (תהלים
 טז, ח) "שויתי ה' לנגדי תמיד" - אני רגע לא אשכח את ה' - "כי מימיני
 כל אמוט". - אין אדם שוכח את יד ימינו, כי אחד הוא עימה, זכורה היא לו
 כאין כל הפסק, כן השם ית' זכור אצלו תמיד, כאין הפסק אף לרגע, לא שוכח
 הוא אף כנימה מן הלב, יודעו כל כולו, בכל לבו, בכל הדגשיו, לכל דקי
 דקותיהם, כעומד נגדו. ובעל הגאון, כי רם לבבו, - גם הוא יודע את ה',
 בידעותיו לא חסר לו כלום, אלא כל ידיעותיו "כדיוטגמא ישנה", יראנו ולא
 פתה, ישורנו ולא קרוב. מלבו כבר שכוח הוא, ושכחת הלב שכחת כל-כולה היא.
 הוא אמרו "ולא תתורו אחרי לבבכם וגו' למען תזכרו", - אתה שומע מזה
 שאם יתורו אחרי לבבם - אף שלמעשה יודע כל המצות, - והנה שכוח הוא
 ולא זכור. "וראיתם אותו חזרתם" - איך זכירה כי אם ב"ראיתם אותו",
 ב"שויתי ה' לנגדי תמיד", ובזכירת ה' דוקא הנך בטוח ב"ועשיתם אותו",
 והשוכח את ה', אף שכחה כל דהיא, שכחת הלב, ולא שכחת הידיעות, וכבר הוא
 מיעד לחטאים. הוא אשר כתוב כאורחות חיים להרא"ש ז"ל (אות צה) "פן
 תשכח את בוראך - ותחטא".

כל הסדרה "שלח" מלאה בריבוי חטאים, כי על כן נתן הקב"ה פרשת ציצית,
 שמירה נגד חטאים, "כי תזכור את בוראך והיה לך זכור למשיב נפש", "תכלת
 דומה לים וכו', וראיתם אותו, חזרתם, ועשיתם - ודאי".

6 כ' יכוח (9)

5

